

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-97

8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

New York'ta Mart 1857'de bir tekstil fabrikasında 40.000 dokuma işçisinin daha iyi çalışma koşulları için greve gitmesi, 8 Mart'ın kadınların mücadele günü haline gelmesindeki ilk eylem olarak tarihteki yerini almıştır. Bu olayın Dünya Kadınlar Günü için mihenk taşı olmasının nedeni, polisin işçilere saldırıp işçileri fabrikaya kilitlemesinin ardından çıkan yangında çoğu kadın 129 kişi hayatını kaybetmesidir. Yaklaşık elli yıl sonra 1908'de yine tekstil işçisi 15.000 kadın oy hakkı, çalışma saatlerinin azaltılması, çocuk işçi çalıştırılmasının yasaklanması gibi taleplerle "Ekmek ve Gül" sloganı ile yürümüşlerdir. O gün, 'Ekmek' ekonomik adaleti ve güvenceyi, 'Gül' ise daha iyi yaşam koşullarını simgelemekteydi¹ Tekstil fabrikasında hayatını kaybeden kadınlar anısına belirlenen bir günün her yıl aynı tarihte **Dünya Kadınlar Günü** olarak anılması önerisi, ilk kez Danimarka'nın Kopenhag kentinde 26-27 Ağustos 1910 tarihinde düzenlenen Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı'nda gündeme gelmiş ve kabul edilmiştir. Her ne kadar bu öneri kabul edilse de, Dünya Kadınlar Günü'nün tarihinin 8 Mart olarak kesinlik kazanması 16 Aralık 1977'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilmesiyle resmileşmiştir.¹

Dünya kadın eşitliği ve özgürleşme konusunda önemli bir davranışsal değişikliğe tanık olmuştur. Yönetim kurullarında daha fazla kadın, yasalar düzeyinde daha fazla eşitlik ve yaşamın her alanında etkileyici rol model olarak kadın görünürlüğü artmış durumdadır. Ancak, kadınlar hala erkek meslektaşlarıyla iş hayatında ve siyasette eşit sayıda değildir. Küresel düzeyde kadınların eğitim, sağlık, şiddetle karşılaşma ve karar verici mekanizmalara katılım durumları erkeklere göre daha kötüdür.²

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, tüm dünyanın 2015 yılına kadar yerine getirmek için taahhütte bulunduğu sekiz yoksullukla mücadele hedefinin (Binyıl Kalkınma Hedefleri) üzerine inşa edilmiş ve 2015 yılında dünyadaki birçok ülke tarafından 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi Anlaşması olarak imzalanmıştır. Küresel Hedefler olarak da tanımlanan bu 17 hedefin beşincisi "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği"dir. Bu hedef ile cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadınların güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.^{3,4} Dünya Kadınlar Günü'nün 2016 yılı temasının '**2030'a kadar Gezegende Yarıyariya: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin İleri**' (Planet 50-50 by 2030: Step It Up for Gender Equality) olarak belirlenmesinin nedeni; daha adil, kapsayıcı ve sürdürülebilir kalkınma için toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerekli olmasıdır.³

Dünya Ekonomik Forumu her yıl düzenli olarak **Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu** (The Global Gender Gap Report) yayınlamaktadır. Raporda yer alan ölçütler; eğitim durumu, sağlık, siyasi güçlenme, ekonomik katılım ve fırsat eşitliği olarak sıralanmaktadır. Türkiye yayınlanan 2015 yılı raporuna göre 130. sırada yer almakta ve eğitimde cinsiyet eşitliği konusunda oldukça gerilerde bulunmaktadır. Bunun yanında, Türkiye'deki kadınların okuryazarlık oranı küresel ölçekte 105. sıra ile yine sonlarda yer almaktadır. Her ne kadar kadınlarda iş gücüne katılım %32,20 ise de, bu oran erkeklerde %75,60 düzeyindedir. Tüm ülkelerin bu alanda ilerleme oranlarının da hesaplandığı raporda Türkiye, 2006 yılından bu yana 0,039 oranında ilerleme göstermiştir.^{5,6}

¹ [Internet] <http://www.un.org/en/events/womensday/history.shtml> Erişim: 05.03.2016.

² [Internet] <http://www.unwomen.org/en/news/in-focus/international-womens-day> Erişim: 05.03.2016.

³ [Internet] <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002438/243844E.pdf> Erişim: 05.03.2016.

⁴ [Internet] <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/post-2015/sdg-overview.html> Erişim: 05.03.2016.

⁵ [Internet] http://www.tr.undp.org/content/dam/turkey/docs/Publications/hdr/faq_gii-TR_ece%20FU.pdf Erişim: 06.03.2016.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-97

Birleşmiş Milletler Kalkınma Ajansı (UNDP)'nin her yıl yayınladığı raporda yer alan **Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi (TCEE)**, kadın ve erkekler arasındaki başarı eşitsizliğini üç boyutta inceleyen kompozit bir ölçüm ile değerlendirmektedir. TCEE kadınların üreme sağlığı, toplumsal güçlendirme ve iş gücüne katılımlarını yansıtan bir değerdir. 2015 yılı İnsani Gelişme Raporu verilerine göre TCEE değeri 0,359 olan Türkiye 72. sırada yer almaktadır.⁷ Bu veriler de göstermektedir ki, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusunda daha alınması gereken çok yol vardır.

Dünya üzerinde cinsiyet eşitliği konusunda aşama kaydedildiği görülse de kadın ve kız çocuklarının önündeki engeller halen devam etmektedir. Yeni bir küresel gündem olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının tek yolu; ülkemiz de dahil, her ülkenin kadın ve kız çocuklarından başlayarak tüm vatandaşları için bireysel hakları, yeniliği ve yaratıcılığı geliştirecek çabalarda bulunmasıdır.⁴

⁶ [Internet] <http://www3.weforum.org/docs/GGGR2015/cover.pdf> Erişim: 06.03.2016.

⁷ Human Development Report 2015. [Internet]

http://hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report_1.pdf. Erişim: 06.03.2016.